

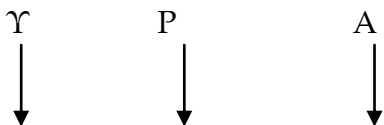
ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Θεωρητικά στοιχεία

ΤΑ ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα παθητικά ρήματα φανερώνουν ότι το υποκείμενο τους δέχεται μια ενέργεια από κάποιο άλλο πρόσωπο ή πράγμα, δηλαδή παθαίνει κάτι. Ο μετασχηματισμός της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική λέγεται **παθητικοποίηση**. Αυτή γίνεται μόνο όταν το ρήμα της αρχικής πρότασης είναι ενεργητικής διάθεσης και μεταβατικό (έχει δηλαδή αντικείμενο). Κατά την παθητικοποίηση γίνονται οι ακόλουθες αλλαγές:

1. Το υποκείμενο της ενεργητικής πρότασης γίνεται στην παθητική προθετικό σύνολο και ονομάζεται ποιητικό αίτιο.(βλ. παρακάτω)
2. Το αντικείμενο γίνεται υποκείμενο (σε ονομαστική).
3. Το ενεργητικό ρήμα τρέπεται σε παθητικό στον αντίστοιχο τύπο/ίδιου χρόνου.

π.χ. Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας : τοὺς Πέρσας → Οἱ Πέρσαι

ἐνίκησαν → ἐνικήθησαν

Οἱ Ἕλληνες → ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων

Τελική μορφή της πρότασης σε παθητική σύνταξη:

Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

Το **ποιητικό αίτιο** είναι το αναγκαίο συμπλήρωμα του παθητικού ρήματος, γιατί δείχνει αυτό(ν) που προκαλεί τη μεταβολή που επέρχεται στην

κατάσταση του νέου υποκειμένου. Παρουσιάζεται στο λόγο με τις εξής μορφές:

α. με την πρόθεση **ὑπό + γενική** (και σπανιότερα με τις προθέσεις **ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς + γενική**)

β. με **απρόθετη δοτική** ονόματος ή αντωνυμίας, συνήθως όταν υπάρχει ρήμα συντελικού χρόνου (*παρακείμενος, υπερσυντ., συντελ. μελλ.*) ή ρηματικό επίθετο σε **-τος και -τέος**.

π.χ. Ὁ Περικλῆς στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἠρέθη.

Τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται τοῦτο.

Ασκήσεις

1. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική:

- Ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκας.

.....

- Οἱ τριάκοντα ἐφόνευσαν πολλοὺς πολίτας.

.....

- Οἱ Ἀθηναῖοι φυλάξουσι τὸν λιμένα.

.....

- Ὁ δικαστὴς κολασάτω τὸν φονέα.

.....

- Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας.

.....

- Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν τὸν Περικλέα στρατηγόν.

.....

- Μίνως ἐπαίδευσε τὸν Ραδάμανθυν.

.....

- Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐφόνευσαν τοὺς τριακοσίους.

.....

- Κῦρος τοὺς τοξότας ἔταξε παρὰ τῷ ποταμῷ.

.....

- Οἱ λόγοι ἐκείνου ἐτάραξαν τὰς ψυχὰς τῶν συμμάχων.

.....
 - Οί Πλαταιεῖς τοὺς τριακοσίους ἐφόνευσαν.

.....
 - Οὗτος τὴν πόλιν ἔσωσε καὶ ἡμᾶς.

.....
 - Ζεὺς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον.

.....

2. Να προσθέσετε στον πίνακα τους τύπους που λείπουν.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
ἐγὼ ἐλύθην					
σὺ ἐσώθης					
οὗτος ἀχθήσεται					
ἡμεῖς ἐπορεύθημεν					
ὕμεῖς ἐπαιδεύθητε					
οὗτοι ἐπράχθησαν					
οὗτοι ταχθήσονται					
ὕμεῖς κολασθήσεσθε					

3. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τους τύπους των παθητικών χρόνων που ζητούνται.

- Ὑπὸ Ξέρξου κήρυκες _____ (πέμπομαι, οριστ. αορ.).
- Τὰ _____ ὑπὸ τούτων οὐ δύναμαι εἰπεῖν (πράττομαι, μτχ. αορ.).
- Ἦδε ἡ τάφρος ὑπὸ στρατιωτῶν _____ (ὀρύττομαι, οριστ. αορ.).
- Εἶλοντο στρατηγόν, ἵνα ἡ πόλις _____ (ἀπαλλάττομαι, υποτ. αορ.) τοῦ κινδύνου.
- Λέγεται δύο λόχους στρατιωτῶν _____ (κωλύομαι, απαρμφ. αορ.) ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διέρχεσθαι τὸν ποταμόν.
- Ἐβουλεύοντο κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν χρῆ _____ (πορεύομαι, απαρμφ. αορ.).
- Ἀρίων ὁ κιθαρωδὸς ὑπὸ δελφίνος _____ (σώζομαι οριστ. αορ.).
- Οἱ βόες ὑπὸ τῶν γεωργῶν _____ (λύομαι, οριστ. μελλ.).
- Εἶπεν ὅτι τοῦτο ὑπὸ Κύλωνος _____ (πράττομαι, ευκτ. αορ.).
- Οἱ προδότηι _____ (κολάζομαι, οριστ. μελλ.) ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν.

4. Να βρείτε και να υπογραμμίσετε τους παθητικούς τύπους και να τους μεταφέρετε στον άλλο αριθμό:

- Ἐλεγον ὅτι οἱ ἀθληταὶ κριθήσονται ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν.
.....
- Ποίαν ἄλλην μαρτυρίαν θέλετε, ἵνα πεισθῆτε;

.....
- Κωλυθέντες διαβαίνειν τὸν ποταμὸν εἰς ἄλλην ὁδὸν ἐπορεύθησαν.

.....
- Πολλοὶ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν τοξοτῶν.

.....
- Ἐπιστολὴ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ παιδός.

.....
- Μνήσθητί μου, Κύριε.

5. Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική:

.....
- Πολλοὶ ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν τοξοτῶν.

.....
- Ἐπιστολὴ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ παιδός.

.....
- Οἱ ἀθληταὶ ἐκρίθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν.

.....
- Ἀρίων ὁ κιθαρωδὸς ὑπὸ δελφῖνος ἐσώθη.

.....
- Οἱ βόες ὑπὸ τῶν γεωργῶν ἐλύθησαν.

6. Να συμπληρωθούν οι ακόλουθες προτάσεις με τους κατάλληλους τύπους παθητικών χρόνων των ρημάτων που είναι στην παρένθεση και να επισημανθεί το ποιητικό αίτιο, όπου υπάρχει:

α) Ἐνῶ αἱ ἄλλαι παρθένοι(διασώζομαι, ορ. παθ. αόρ.) τὴν Περσεφόνην ἢ γῆ κατέπιεν.

β) Ἐβούλετο(πείθομαι, απαρ. παθ. αόρ.) τοῖς φρονίμως κρίνουσιν.

γ) Τίς οὐκ ἄν (ὀργίζομαι, μτχ. παθ. αόρ.) ἰδῶν ἄνδρα σύμμαχον..... (ὕβριζομαι, μτχ. παθ. αόρ.);

δ) (πορεύομαι, προστ. παθ. αόρ.) οὖν παῖδες, πρὸς τὴν μητέρα καὶ ταῦτα ἀγγείλατε αὐτῇ.

ε) Ἥλπιζον(κηρύττομαι, απαρ. παθ. μέλλ.) πάντα ταῦτα τοῖς Κύρου στρατιώταις.

στ) Ἐὰν ὑφ' ἡμῶν τοῦτο(πράττομαι, υποτ. παθ. αόρ.), οὐδεὶς τῶν θεῶν ἔσται ἡμῖν εὐμενής.

ζ) (διδάσκομαι, προσ. παθ. αόρ.) δὲ καὶ τοῖς παισίν.

η) Ταῦτα Θεμιστογένει(γράφομαι, ορισ. παθ. παρακ.).

θ) Οὕτω πράττων, σὺ ὑπὸ πάντων καλὸς κἀγαθὸς(ὀνομάζομαι, ορ. παθ. μέλλ.).

ι) Ὁ δὲ Ἰησοῦς (ἀποκρίνομαι, μτχ. παθ. αόρ.) τῷ Πιλάτῳ λέγει αὐτῷ.

7. Στα ακόλουθα δύο αρχαία ανέκδοτα υπάρχουν μερικοί παθητικοί τύποι. Να τους βρείτε και να τους αναγνωρίσετε.

α) Σχολαστικὸς νοσῶν συνετάξατο τῷ ἰατρῷ (= ἔκανε συμφωνία με το γιατρό), εἰ θεραπευθεῖη, μισθὸν δώσειν. Ὡς οὖν οἶνον ἐν τῷ πυρέττειν πίνοντι

αὐτῶ ἐπετίμα (= έψεγε) ή γυνή. Σὺ δὲ βούλει με ὑγιάναντα, ἔφη, ἀναγκασθῆναι τῶ ἱατρῶ τὸν μισθὸν ἐκτίσαι (= να πληρώσω);

β) Κυμαῖος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀποδημήσαντος (= αφού ξενιτεύτηκε), εἰς βαρὺ ἔγκλημα πεσὼν θανάτῳ κατεδικάσθη. Ἀπιῶν δὲ (= όταν έφευγε από το δικαστήριο) παρεκάλει πάντας, ἵνα ὁ πατήρ μὴ γνῶ (= να μη μάθει), ἐπεὶ μέλλει αὐτῶ θανασίμους πληγὰς ἐπιφέρειν!

8. Να σχηματίσετε τους τύπους παθητικού μέλλοντα που σας ζητούνται για κάθε ρήμα.

τρίβομαι: (β' ενικό οριστικής)

..... (β' πληθυντικό ευκτικής)

..... (απαρέμφατο)

..... (μετοχή θηλυκού γένους)

διώκομαι: (α' πληθυντικό οριστικής)

..... (α' ενικό ευκτικής)

..... (γ' ενικό ευκτικής)

..... (απαρέμφατο)

πείθομαι: (α' πληθυντικό οριστικής)

..... (γ' πληθυντικό οριστικής)

..... (γ' πληθυντικό ευκτικής)

..... (μετοχή αρσενικού γένους)

9. Να συμπληρώσετε τους εγκλιτικούς τύπους του παθητικού αορίστου που λείπουν από τον παρακάτω πίνακα.

<u>ΟΡΙΣΤΙΚΗ</u>	<u>ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΕΥΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ</u>
.....	πεισθείητε
.....	πλήγητε
.....	γραφῶσι(ν)
.....	ἀποβληθῆς
ἐξεπλάγης
.....	εὐρεθῆ
.....	ἀνατραπείης
.....	μνήσθητι
ἀνετράφησαν